

УДК 330.341.1

Сук П.Л.,
д.е.н., професор кафедри обліку та аудиту,
Академія муніципального управління, м. Київ

СИСТЕМНО-УНІВЕРСАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

У статті розглянуті механізми формування інвестиційної та кредитної стратегії, що складають фінансову стратегію регіонального розвитку корпорації. Розроблено інструментарій конструювання оптимальної інвестиційної стратегії економічного зростання регіональних суб'єктів господарювання.

В статье рассмотрены механизмы формирования инвестиционной и кредитной стратегии, которые составляют финансовую стратегию развития корпорации. Разработан инструментарий конструирования оптимальной инвестиционной стратегии экономического роста региональных субъектов ведения хозяйства.

In the article the considered mechanisms formings of investment and credit strategy, which make financial strategy of regional development of corporation. The tool of constructing of optimum investment strategy of the economy growing of subjects of regional manage is developed.

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток регіонів України має постійно спрямовуватись за орієнтирами сучасного поступу передових країн світу. Проте за зростання рівня глобальної конкуренції та відсутності контролю над внутрішнім і зовнішнім ринками збуту національної продукції виникла нагальна необхідність формування та перепроєктування в межах регіональних економічних систем інвестиційної стратегії розвитку суб'єктів господарювання.

Регіони цілком стають об'єктами інвестування, тому що дістають можливість застосовувати ринкові і правові механізми стимулювання інвестицій, а крупні корпоративні структури, що мають в своєму розпорядженні фінансовий потенціал, мають можливість проведення довгострокових операцій на певних територіях, отримуючи в партнери регіони в особі регіональних властей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові проблеми, пов'язані з формуванням та реалізацією інвестиційної стратегії розвитку регіональних економічних систем відображені в роботах Ляпіна І.Р., Самогородської М.І., Арсентьєва І.В., Ятчук Г.С., Чебуніна Н.М., Царенко О.В. та ін. Проте, незважаючи на значну кількість проведених досліджень,

проблематика формування регіональної інвестиційної стратегії розвитку виробничо-економічних систем перебуває лише на початковому етапі.

Так, існує нагальна потреба у формуванні механізму структурно-функціональної реалізації інвестиційної стратегії розвитку на мікрорівні, визначенні напрямів виходу із кризового стану, пріоритетів та етапів реалізації інвестиційної стратегії економічного зростання суб'єктів господарювання.

Метою статті є дослідження проблем формування інвестиційної стратегії у регіональних економічних системах країни, аналіз зарубіжного досвіду управління крупними інвестиційними програмами та удосконалення науково-методичних підходів щодо інструментарію реалізації стратегії інвестиційного розвитку корпорації в межах регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки і регіон, і корпорація проводять операції на фінансовому ринку, здійснюючи різні фінансові операції, їх можна вважати суб'єктами фінансового ринку. При цьому, слід виокремити в рамках фінансової діяльності суб'єктів регіонального ринку два системоутворюючі регулятори організаційно-економічного механізму формування інвестиційної стратегії, а саме:

1. Завдання залучення ресурсів для здійснення господарської діяльності. Ресурси, що залучаються, складаються з: а) акціонерного капіталу (ресурсів, що отримуються на відносно невизначений термін з умовою виплати винагороди інвесторові у вигляді дивідендів); б) позикового капіталу (ресурсів, що отримуються у спеціалізованих кредитно-фінансових інститутах на основі терміновості, поворотності і платності); в) кредиторської заборгованості (ресурсів, що отримуються у партнерів по бізнесу і держави у вигляді відстрочень по платежах і авансів); г) реінвестованого прибутку і фондів (ресурсів, що отримуються в результаті успішної комерційної діяльності самого господарюючого суспільства, амортизаційних відрахувань) [1].

Слід відмітити, що господарюючий суб'єкт для залучення ресурсів виходить на позиковий ринок капіталів, на якому відбувається кругообіг пропонованих до розміщення ресурсів. Оскільки обсяг пропонованих ресурсів суттєво менше, ніж обсяг попиту на них, неминуче виникає конкурентна боротьба за найбільш дешеві ресурси. Потенційні вкладники порівнюють потенційні об'єкти вкладення засобів, вивчають їх інвестиційну привабливість тощо.

Отже, узагальнюючи попередні викладки, ми вважаємо, що інвестиційна привабливість господарюючого суб'єкта – це сукупність характеристик, яка дозволяє інвесторові оцінити, наскільки той або інший об'єкт інвестицій привабливіший за інших. У результаті виникає завдання поліпшення інвестиційної привабливості корпорації як в короткостроковому, так і в довгостроковому періоді. У зв'язку з цим, вищому керівництву

корпорації необхідно сформувавши кредитну стратегію, основним завданням якої стала б оптимізація показників інвестиційної привабливості.

2. Завдання розподілу отриманих ресурсів (інвестування), а саме, інвестиції діляться на: а) реальні (ресурси прямують у виробничі процеси); б) фінансові (ресурси прямують на придбання фінансових інструментів: емісійних і похідних цінних паперів, об'єктів тезаврації, банківських депозитів); в) інтелектуальні інвестиції (підготовка фахівців на курсах, передача досвіду, вкладення в розробку технологій) [2].

Інвестиційну привабливість і кредитоспроможність підприємств корпорації можна представити, як склад системоутворюючих регуляторів її фінансового потенціалу (рис. 1) [3].

Рис. 1. Склад системоутворюючих регуляторів фінансового потенціалу суб'єктів фінансової системи

Для оцінки інвестиційних можливостей необхідно досліджувати кредитоспроможність, яка є сукупністю характеристик, що дозволяють оцінити інвестиційний потенціал корпорації.

Оскільки обсяг інвестиційних ресурсів суб'єкта обмежений, а потенційні об'єкти інвестицій володіють різною інвестиційною привабливістю, суспільству необхідно оптимально розподіляти свої інвестиційні ресурси [4]. У зв'язку з цим виникає необхідність формування інвестиційної стратегії корпорації.

У сукупності інвестиційна стратегія і кредитна стратегія складають фінансову стратегію корпорації (рис. 2.).

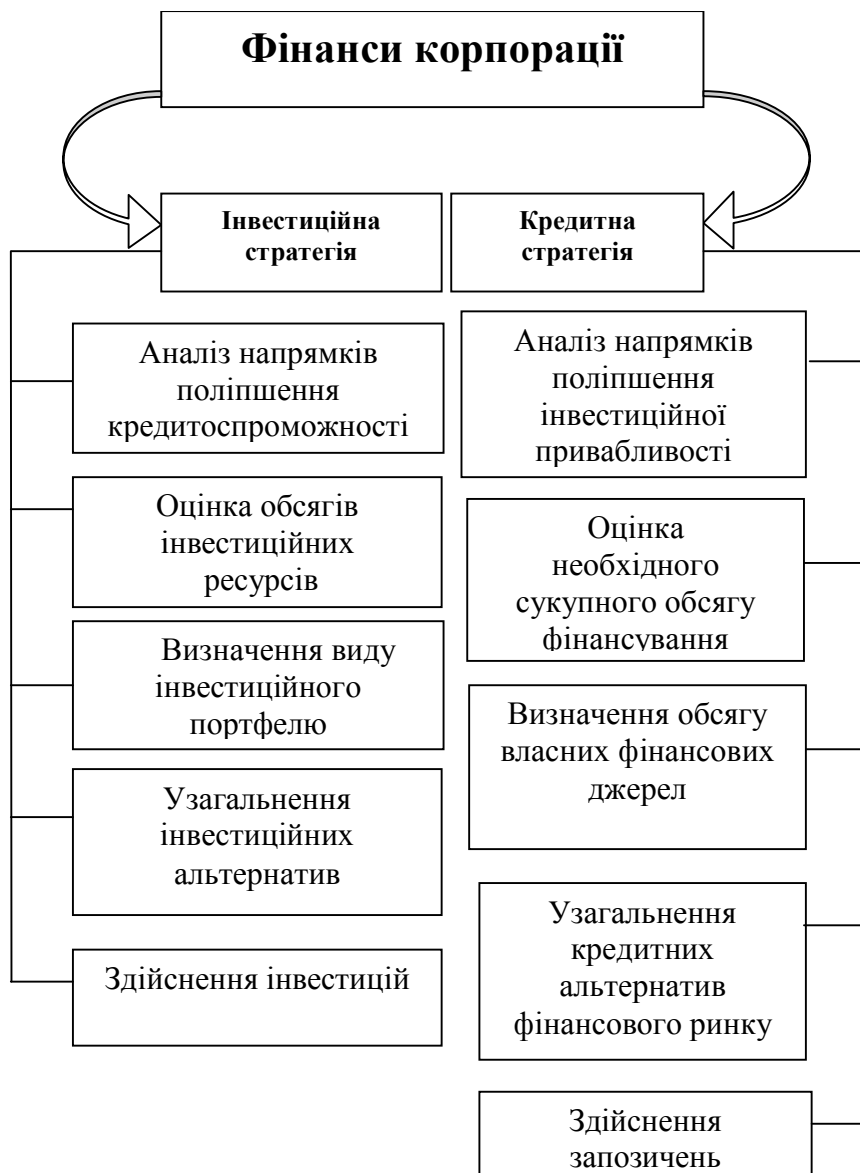

Рис. 2. Структурування фінансової стратегії розвитку корпорації (за власним баченням автора)

Доведено, що стратегія є детальним всебічним комплексним планом, призначеним для того, щоб забезпечити здійснення місії корпорації і досягнення її цілей. Оскільки корпорація є сукупністю господарюючих суб'єктів, що функціонують в різних сферах економіки, представляється доцільним структурувати підрозділи корпорації по цілях і завданнях, що виконуються ними в її рамках .

На підставі такого розподілу функцій розроблено механізм структурно-функціональної оптимізації фінансової стратегії розвитку

корпорації, що ґрунтується на сукупності фінансових функцій підрозділів корпорації (рис. 3).

Рис. 3. Склад інструментів забезпечення фінансової стратегії розвитку підрозділів корпорації

Процес розробки стратегії включає декілька етапів: оцінка довгострокових перспектив; прогноз розвитку; усвідомлення мети; аналіз сильних і слабких сторін; узагальнення стратегічних альтернатив; розробка критеріїв оптимізації; вибір оптимальної стратегії; планування заходів [3].

Після вироблення загальної фінансової стратегії корпорації спеціальні підрозділи відповідно до стратегії корпорації, а також відповідно до стану фінансового ринку розробляють інвестиційну і кредитну стратегії корпорації. Такий підхід дозволяє, з одного боку, «директорувати» діяльність підрозділів, тобто направити різні аспекти діяльності корпорації в єдине русло (директриссу або вектор) відповідно до місії корпорації, а з іншого боку, гнучка і продумана фінансова стратегія дозволяє вищому менеджменту корпорації планувати розвиток інших напрямів діяльності.

Інвестиційний процес корпорації будується на основі інвестиційної стратегії, що розробляється з використанням різних фінансово-економічних методів, які в сукупності складають науково-фінансову методологію формування інвестиційної стратегії корпорації [5]. Науково-фінансова методологія є системою загальних правил (принципів), а також спеціальних прийомів і методів економічного дослідження. Вони

складають теоретичну базу теорії фінансів. Тобто, комплексні дослідження і розробку інвестиційної стратегії корпорації доцільно проводити тільки у зв'язку з головними цілями функціонування корпорації.

Таким чином, інвестиційна стратегія корпорації розробляється відповідно до цілей її функціонування, у зв'язку з цим всі корпоративні інвестиції повинні розглядатися як один з основних способів досягнення головної мети корпорації (рис. 4).

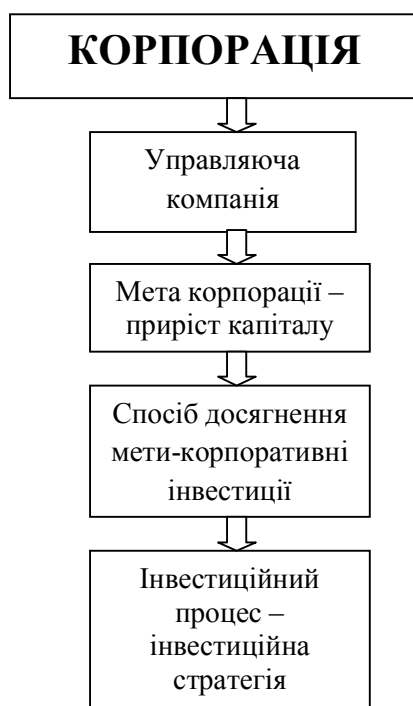

Рис. 4. Алгоритм розробки інвестиційної стратегії розвитку корпорації

Опис інвестиційної стратегії, як і будь-якого багатогранного поняття, не вичерпується лише простим визначенням. Інвестиційна стратегія, на нашу думку, є інтегрованою системою розвитку з визначенням цільових функціоналів, таких як: інституційний, економічний, нормативно-правовий, інформаційно-аналітичний, що дає можливість відновити мікроекономічні виміри корпорації за рахунок досягнення кількісних та якісних ознак її функціонування (рис. 5).

Інституціональним аспектом інвестиційної стратегії є сукупність таких основних складових частин як: види інвестицій, інвестиційний портфель, ризики. В рамках інституційного аспекту виділяються основні керовані підсистеми, що існують в корпоративних інвестиціях [1].

Напрями інформаційного обміну указують типові пріоритети при розробці і реалізації інвестиційної стратегії, зв'язуючи аспекти в єдине ціле. Інформаційний обмін дозволяє погоджувати тривалість, етапи і умови інвестицій в рамках прийнятої стратегії корпорації.

Нормативно-правовий аспект інвестиційної стратегії складається з таких основних частин як:

- по-перше, законодавчі й інші нормативні правові акти держави, що створюють юридичну основу і формують фіскальне середовище, в рамках яких корпорація формує інвестиційну стратегію і здійснює інвестиційний процес;

- по-друге, облікова політика корпорації, внутрішні регулюючі документи, які дозволяють забезпечувати єдиний інвестиційний процес в рамках підрозділів корпорації [4].

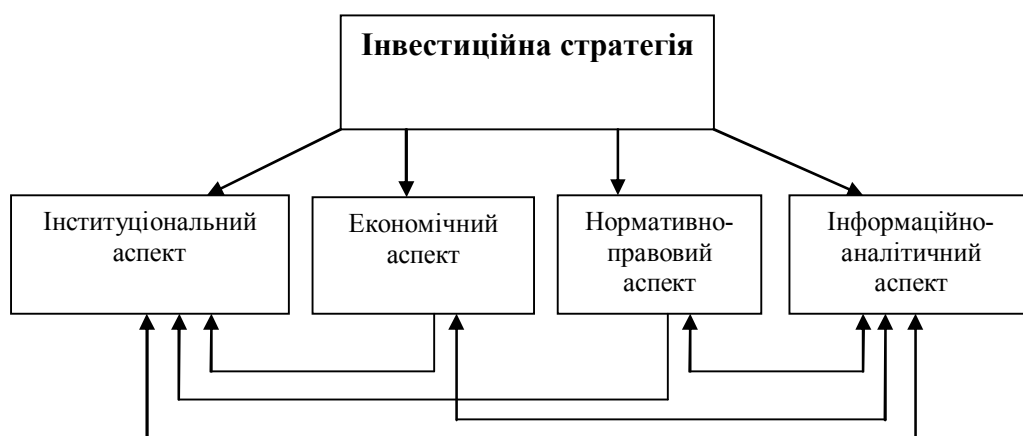

Рис. 5. Інституціонально-інформаційні аспекти інвестиційної стратегії розвитку корпорації (за власною розробкою)

Економічний аспект – сукупність економічних частин інвестиційної стратегії, до яких відносяться: система економічних показників для оцінки інвестиційної стратегії, управління, фінансування інвестиційного процесу. В рамках економічного аспекту виділяються основні методи, критерії і цілі інвестиційної стратегії (рис. 6).

Інформаційно-аналітичний аспект інвестиційної стратегії є системою обробки інформації (СОІ), що складається з наступних частин: підсистема збору і сортування інформації, підсистема зберігання інформації, підсистема пошуку, підсистема аналізу інформації. СОІ є базисом оперативного інформаційного обміну в рамках корпоративної інвестиційної стратегії, дозволяє оперативно реагувати на зміни в юридичних основах і фіскальному середовищі, прогнозувати економічні перспективи ринків і планувати зміни в межах інституційного аспекту і коректувати основні частини економічного аспекту інвестиційної стратегії.

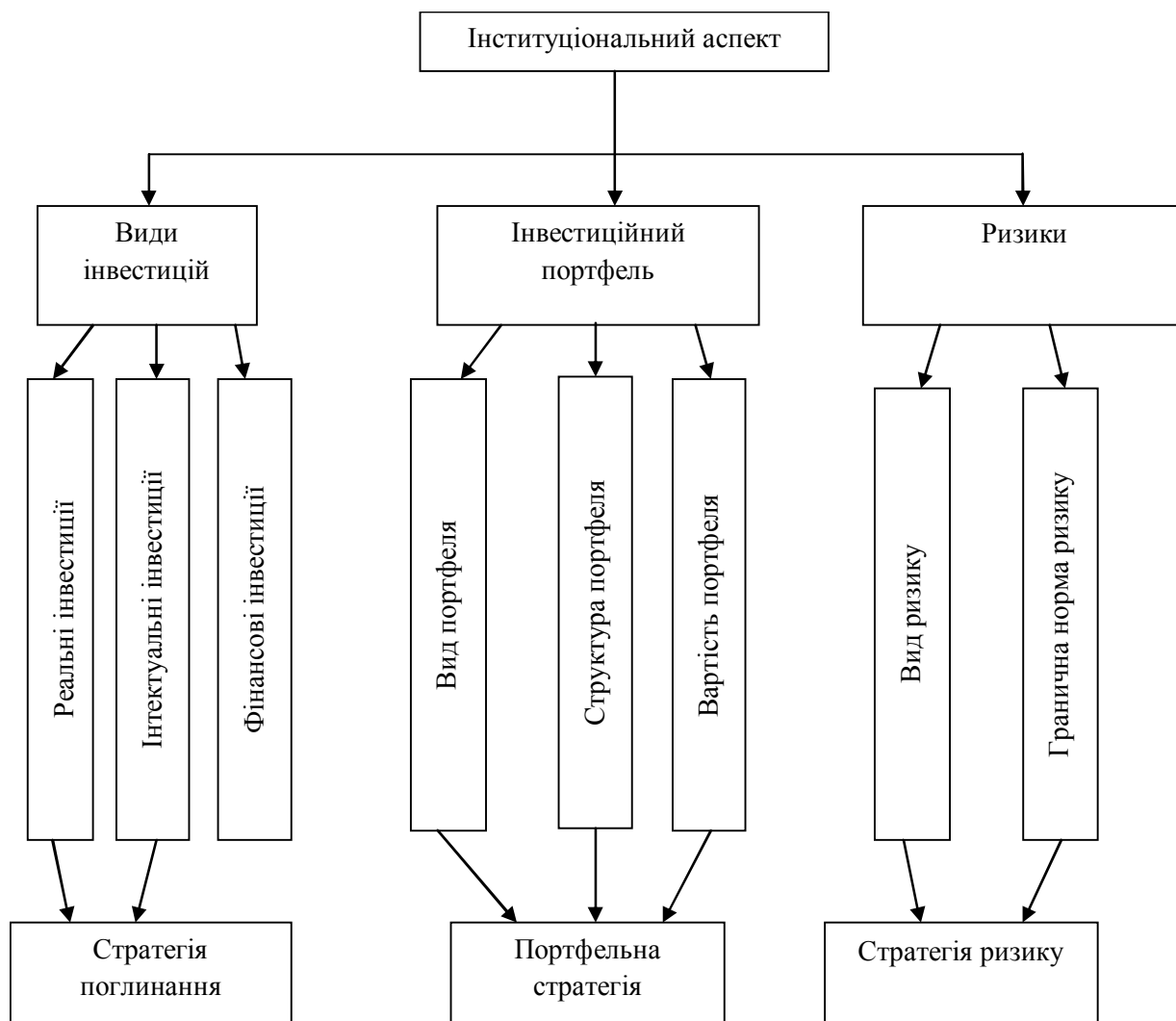

Рис. 6. Структура інституціонального аспекту формування інвестиційної стратегії корпорації

На основі вищевикладеного можна наголосити, що інвестиційна стратегія - це єдина інтегрована сукупність, що складається з різних системоутворюючих регуляторів та важелів впливу, нерозривно зв'язаних між собою для досягнення головної мети корпорації (рис. 7).

Розглянемо детальніше основні етапи реалізації інвестиційної стратегії корпорації в регіоні. Інвестиційна стратегія корпорації в регіоні приймає вид послідовності заходів, здійснюваних для підвищення економічної ролі корпорації у вибраному регіоні [6].

Процедура вибору регіону, а також напрями інвестування є суттю регіональної інвестиційної стратегії корпорації.

Перш за все, відповідно до місії корпорації розглядаються й аналізуються основні стратегічні пріоритети розвитку корпорації. До стратегічних пріоритетів розвитку, на нашу думку, відносяться такі як:

- розвиток нових напрямів діяльності;

- освоєння нових типів продуктів;
- завоювання нових ринків збуту.

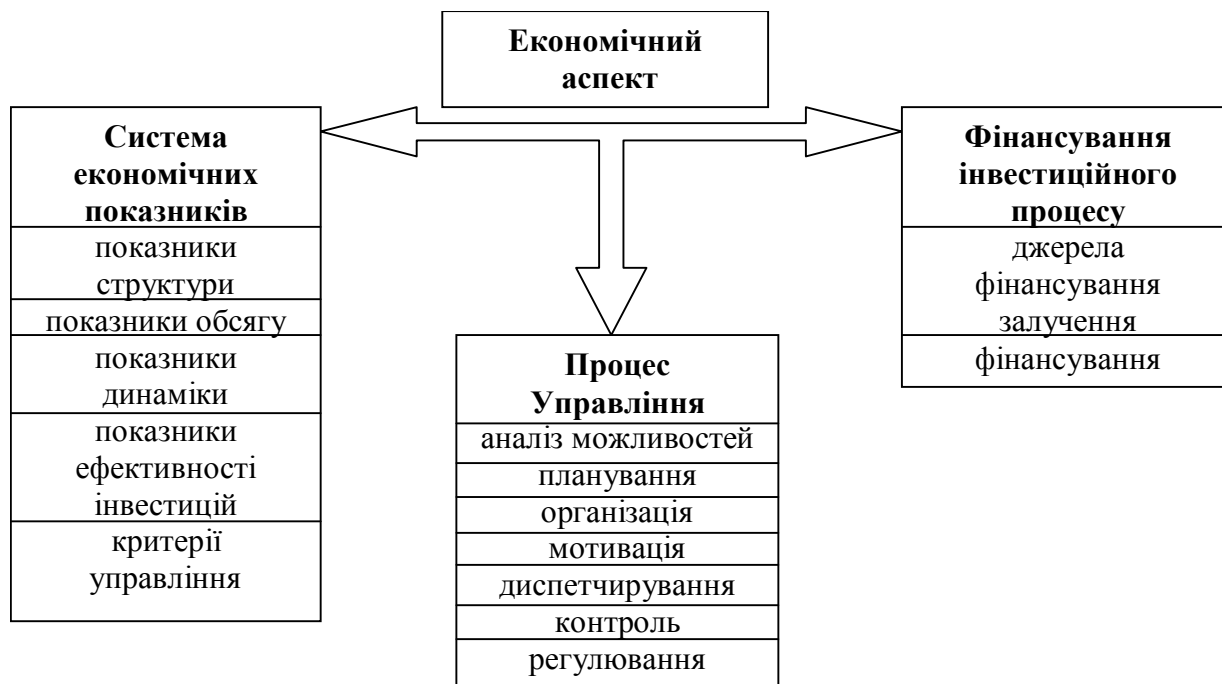

Рис. 7. Структура економічного аспекту інвестиційної стратегії

Будь-який з вибраних пріоритетів розвитку включає аналіз інвестиційних умов регіонів, оскільки і новий напрям діяльності, і виробництво нового типу продуктів, і організація дилерської мережі в новому ринку збуту пов'язані з вивченням умов в регіонах для складання повного набору альтернатив [7].

В результаті аналізу регіони можуть ранжуватися за ступенем задоволення стратегічних інтересів корпорації. Наприклад, регіон, в якому є умови для створення виробництва або є підприємства для включення у вже існуючі технологічні цикли, інтерес, що представляє також, і як ринок збуту, буде набагато привабливіший за регіон, що має тільки одне з вказаних достоїнств.

Після вибору регіону як об'єкту інвестицій, складається інвестиційна програма, після затвердження якої вищим менеджментом корпорації починається реалізація інвестиційної програми в регіоні (рис. 8).

Реалізація інвестиційної програми в рамках такого обширного об'єкту, як регіон, вимагає від корпорації володіння певними навиками і прийомами управління інвестиціями в крупних масштабах.

У зв'язку з цим нам представляється доцільним та необхідним проаналізувати зарубіжний досвід управління крупними інвестиційними програмами. Спектр інвестиційних програм, які можуть бути використані корпораціями для проведення регіональних інвестицій достатньо широкий, щоб задовольнити вимоги найрізноманітніших корпоративних інтересів –

від найбільш обережних до таких, які допускають певний елемент інвестиційної ризику в прагненні досягти максимальних прибутків [1].

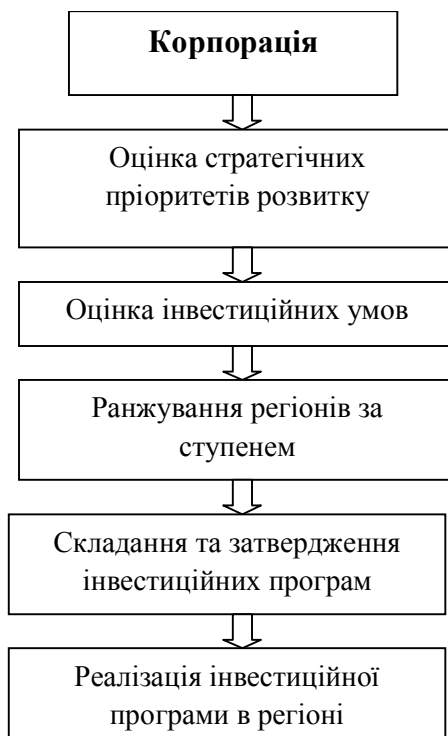

Рис. 8. Етапи побудови регіональних аспектів інвестиційної стратегії

Використовуваний спектр включає як стабільні інвестиційні програми, що мають найменший ризик, тому ростуть порівняно повільними темпами (проте, все одно швидше, ніж регіональний ринок в цілому) – консервативна програма і помірно-консервативна програма, так і швидкорослі – програма прискореного зростання і агресивна програма. При реалізації цих програм компенсацією за більший діапазон коливань ризику і теоретичну можливість в той або інший період тимчасово опинитися в мінусі є підвищена прибутковість інвестицій в середньо- і довгостроковій перспективі.

Відповідно до регіональної стратегії можуть одночасно створюватися і різні варіанти програм, що реалізуються як паралельно, так і послідовно, ухвалення рішення по яких ґрунтується на ступені підготовленості регіону до реалізації тієї або іншої програми, а також залежно від цілей, інтересів і можливостей корпорації в конкретному регіоні.

Зокрема, консервативна програма використовується при найбільш обережному проникненні корпорації в певний регіон, коли найбільш переважне повільне, але стабільне зростання інвестицій. Загальна структура програми при цьому передбачає не більше 30% високоризикованих інвестицій, все останнє в муніципальні або регіональні облигації, акції найбільш успішних підприємств регіону.

При реалізації помірної-консервативної програми рівень ризикованих вкладень може бути підвищений до 45%. Програма середньої ризику передбачає 60% вкладень в ризиковані об'єкти інвестицій. Таким чином, страховий запас може знижуватися залежно від ступеня впливу корпорації в регіоні.

При всій важливості правильного вибору інвестиційної програми очікувані результати не будуть досягнуті без умілого і динамічного управління її структурою. Інвестувавши засоби в регіон, корпорація повинна уважно стежити за різними показниками, і на їх основі точно вибирати момент реструктуризації і взаємного перетікання ресурсів в рамках програми. Отримувані від реалізації програми кошти тут же реінвестуються в нові інвестиційні цінності для підтримки балансу ризику і прибутковості відповідно до типу програми [8].

Проте, корпорація повинна щохвилини стежити за станом фондового ринку і економічною ситуацією в регіоні, і швидко реагувати на зміни фінансової кон'юнктури, а також на зміни останніх тенденцій в технології, комерції і регулюванні економіки на федеральному і регіональному рівні. В результаті, програма може бути достатньо гнучкою в своїй структурі і приносити корпорації запланований дохід.

Як показує аналіз роботи корпорацій, регіональні програми корпоративних інвестицій повинні ґрунтуватися на організованому розрахунку і довгостроковому прогнозуванні, механізми яких досить давно розроблені і постійно удосконалюються в розвинених країнах. Проте вони істотно розрізняються в таких крупних центрах економічної культури як США, Західна Європа, Японія.

Висновки. Таким чином, механізм структурно-функціональної оптимізації формування регіональної інвестиційної стратегії розвитку корпорації є сукупністю організаційно-економічних і адміністративних методів впливу, важелів та інструментів регулювання цільових функціоналів економічного зростання на мікрорівні. Ефективність застосування будь-якого структурного елементу механізму безпосередньо залежить від узгодженості дій на всіх рівнях влади, що органічно підтримує функціонування та адаптацію регіональних економічних систем до загроз і ризиків за рахунок об'єднання сукупних стратегічних потенціалів та можливостей корпорації.

Використані джерела інформації:

1. Жданов В.П. Інвестиційні механізми регіонального розвитку / В.П. Жданов. – Калінінград: БІЕФ, 2008. – № 4.
2. Стратегічне управління розвитком підприємства: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ufin.com.ua/03_1.
3. Кожевникова М.К. Удосконалення механізму залучення іноземних інвестицій на регіональному рівні / М.К.Кожевникова, О.Е. Кропотіна. // Регіональна економіка і управління : [Електронний ресурс]. – № 2. – Режим доступу: www.weforum.org.

4. Бринцев Н.А. Формування інвестиційного клімату в умовах економічної зони / Н.А. Бринцев . – ІД «МЕЛАП», 2009. – 192 с.
5. Царенко О.В. Шляхи залучення іноземних інвестицій в економічний розвиток регіонів України / О.В. Царенко // Продуктивні сили і регіональна економіка: [зб. наук. пр.]: У 2-х ч. – К. : РВПС України НАН України, 2010. – Ч. I. – С. 35–46.
6. Савчук А.В. Організаційно-економічний механізм інвестиційного розвитку крупної компанії: [монографія] / А.В. Савчук. – Донецьк: Інститут економіки промисловості, 2004. – 370 с.
7. Бандурін А.У. Інвестиційна стратегія корпорації на регіональному рівні / А.У. Бандурін, Б.А. Чуприна. – М.: «Наука і економіка», 1998. – 132 с.
8. Попов П. Організація і фінансування інвестиції / П.Попов, П.Семенов. – ІД Пітер, 2001. – 224 с.